

TELŠIŲ RAJONO
SAVIVALDYBĖS
ŽEMAITĖS DRAMOS
TEATRAS

PARENGĖ KONSTANTINAS
PRUŠINSKAS

**MUOTINUOMS, CIUOCIEMS,
BABŪNIEMS IR MERGELKUOMS**

pagal V. Daugėlą, J. Dubersoną, B. Gramaką, A. Mikalaitį, B. Ropovą, J. Šalčiūnaitę (dama)

Oficialiuose reklaminiuose leidiniuose, taip pat ir *Facebook* savo puslapyje Telšių rajono savivaldybės Žemaitės dramos teatras skelbia, jog šis teatras – „vienas seniausių Lietuvoje, žinomas, kaip daugiausiai nominacijų pelnęs mėgėjų teatras, garsus už Lietuvos ribų, su pasisekimu gastroliaavęs JAV, Kanadoje, Belgijoje, Vokietijoje, Vengrijoje, Monake, Maroke, Danijoje, Norvegijoje, Estijoje, Latvijoje, Lenkijoje, Rusijoje. Jis – tarptautinės teatrų organizacijos AITA-IATA narys, turintis garbingą 100 metų istoriją“.

Šiuo metu teatre statomi ne tik realistiniai dramos kūriniai, bet ir moderniojo šokio, poezijos spektakliai, komedijos. Kolektyvas kasmet rajone organizuoja mėgėjų teatrų festivalius, rengia nominacijų vakarus rėmėjams, įvairias teatralizuotas šventes, dalyvauja kūrybinuose projektuose, tarptautiniuose ir respublikiniuose teatrų festivaliuose. Telšių Žemaitės teatre kuria suaugusių aktorių trupė (administruojantis režisierius Kastytis Brazauskas) bei vaikų ir jaunimo aktorių trupė „Savi“ (režisierė Laimutė Pocevičienė). Dabar šis teatras kartu su profesionaliu Kelmės Mažuoju teatru Žemaitijoje užima lyderių pozicijas. Telšiuose – seniausios, giliausios mėgėjų teatrų tradicijos.

Apie Telšių Žemaitės teatrą mūsų žurnale jau yra ne kartą rašyta. Plačiausiai jo istorija buvo nušviesta 2002 m. Nr. 4 (p. 22–24).

Internetinėje svetainėje „Teatrai.lt“ <http://www.teatrai.lt/zemaites-dramos-teatras.html> pažymima, kad teatro pradžia galima laikyti 1907-ųjų rugpjūtį, kai Masčio ežero pakrantėje buvo suvaidintas pirmasis spektaklis. Tikrosios teatro ištakos čia siekia gerokai ankstesnius metus, jos susijusios su XVIII–XIX a. Kražiuose veikusio mokyklinio teatro ir Žemaičių (nuo 1926 m. – Telšių) vyskupijos istorija. Antrojo pasaulinio karo metais Telšiuose veikė profesionalus Žemaičių dramos teatras, vadovaujamas garsaus režisieriaus Romualdo Juknevičiaus (1906–1963). Čia yra dirbęs ir įžymus dailininkas Telesforas Valius (1914–1977), daug kitų iškilų menininkų. Žemaitės vardas teatrui suteiktas 1964 m., režisieriui E. Radžiui

Sumanus Telšių rajono savivaldybės Žemaitės dramos teatro kolektyvas. Išradingas, viliojantis ir jo pakvietimas į teatrą: „Bilietas – puiki dovana! Kviečiame maloniai nustebinti artimą žmogų padovanojant kvietimą į pasirinktą spektaklį ar koncertą! O už minimalų mokestį galėsite išsirinkti stilizuotą rankų darbo vokelį bilietui įdėti! Laukiame Jūsų!“
Fotoreprodukcija iš RKIC archyvo

pastačius Žemaitės „Petra Kurlmelį“. Sovietmečiu teatre įvairaus žanro spektaklius statė režisieriai N. Bodokaitė, K. Simonaitis, R. Ročiūtė, A. Vilimas, S. Kovaliukas, A. Milinis, A. Nekrašius, A. Pocevičius, G. Norkus, K. Brazauskas, savo teatrinę biografiją pradėjęs Mrožekio spektakliu „Atviroje jūroje“ ir sėkmingai statęs daugiausia užsienio autorių spektaklius, plėtojęs komedijinį žanrą Telšių Žemaitės dramos teatre.

Žemaitės dramos teatro trupės aktoriai nėra profesionalai. Kūryba scenoje – jų laisvalaikis. Aktorių entuziastų sąskaitoje – ne vienas spektaklis, pelnęs geriausio titulą Lietuvos bei užsienio mėgėjų teatrų renginiuose. Šiai trupei teko dirbti ne su vienu profesionaliu aktoriumi bei režisieriumi. 2004 m. į teatrą dirbti buvo pakviestas Los Andželo lietuvių dramos sambūrio režisierius A. Žemaitaitis, kurio pastatytame spektaklyje kartu su suaugusių trupės nariais vaidino ir Kauno damos teatro aktorė Vitginija Kochanskytė, Šiaulių dramos teatro aktorius Juozas Žibūda, keletas kitų profesionalų.

Šio teatro aktoriai niekada neatsisako padėti jau daugelį metų savo diplominius darbus ruošiantiems būsimiems režisieriams, daugiausia – Klaipėdos universiteto Menų fakulteto studentams.

Gerokai plačiau šio teatro istorija yra pateikta oficialioje teatro internetinėje svetainėje „Telšių rajono savivaldybės Žemaitės dramos teatras“ <http://www.telsiuteatras.lt/> (skyrus „Istorija“).

Dabar šis teatras, kaip ir prieš 10, 20, 30 ir daugiau metų, Žemaitijos krašto kultūrinio gyvenimo raidoje užima išskirtinę vietą.

Žemaitijos regiono suaugusiųjų, vaikų ir jaunimo mėgėjiški teatrai... Tomų tomus apie jų veiklą galėtum šiandien prirašyti. Visai kas kita kalbant apie profesionalius teatrus. Jie veikia Klaipėdoje, Šiauliuose, pasukiniiais metais – ir Kelmėje, tačiau nei klaidiški, nei šiauliškiai savęs tikrų tikriausiais žemaičiais nelaiko, nebent jie čia neseniai būtų atvykę gyventi iš Žemaitijos vietovių, paženklintų ryškia donininkų, dūnininkų ar donininkų potarme.

Pradėję šneką apie žemaičių profesionalų teatrą, pirmiausia prabylame apie Telšius, čia 1940–1949 metais veikusį profesionalų Žemaičių dramos teatrą. Vertinant šių dienų supratimu, šio teatro profesionalumu pradėti gerokai abejoti. Teisingiau būtų sakyti, kad minėtu laikotarpiu telšiškiai ir daugelis Žemaitijos krašto kultūros veikėjų turėjo viltį įkurti Telšiuose žemaičių profesionalų teatrą. Kiek tai pavyko padaryti, kitas klausimas.

Šiuo metu veikiančio Telšių rajono savivaldybės Žemaitės teatro ištakos, kaip jau minėjome, XVIII a. – XX a. pradžia. XVIII–XIX a. laikotarpis nėra gerai ištyrinėtas. teatro raidą geriau šiandien galima atsekti nuo XX a. pradžios. 1907 m. rugpjūčio mėnesį, per Parcinkulės atlaidus, Kijeve mediciną studijavęs ir dramos teatro studijas lankęs studentas Povilas Vaseris, sugrįžęs atostogoms į Žemaitiją, paragintas miesto burmistro Felikso Milevičiaus, Telšiuose žmones pakvietė į Masčio ežero pakrantėje rengiamą lietuvišką vakarą. Jis vyko čia stovėjusiose tuščiose kareivinėse. Tada P. Vaserio vadovaujami Telšių scenos mylėtojai visuomenei parodė du lietuviškus scenos veikalus (komedijas) – „Žilė galvon – velnias uodegon“ ir „Velnias spąstuose“. Tai buvo pirmasis lietuviškų spektaklių vakaras Telšiuose. Po metų, rugpjūčio antrąją, telšiškiai vėl skubėjo į panašų renginį, tik šį kartą jau į ugniagesių stoginę, kur jie pamatė dvi naujas komedijas – „Tris mylimas“ ir „Valsčiaus sūdą“. Spėjama, kad šio vakaro organizatorius ir režisierius buvo F. Milevičius.

Lietuviški vakarai telšiškius paskatino įkurti „Kanklių“ draugiją (oficialiai jos veikla įteisinta tik po kelerių metų – 1916 m.). Draugijoje veikė dramos sekcija. Jos nariai repetuodavo telšiškio Mikalausko name (Kauno gatvė). Yra žinoma, kad didelio vi-

Telšių Žemaitės teatro puslapis Facebook'e 2014 m. rugpjūčio mėnesį

suomenės dėmesio sulaukė 1910 m. šios sekcijos narių parodytas spektaklis „Svietolygintojas Blinda“ (režisierius F. Milevičius).

Tuo metu pradėta mąstyti ir apie tai, kad teatrui reikalingos atskiros patalpos, tad Telšiuose buvo sudarytas Žemaitės teatro rūmų statymo komitetas ir F. Milevičius pradėjo rinkti teatro statybai skirtus pinigus. Žemaičiai aukojo noriai. Deja, prasidėjus Pirmajam pasauliniam karui, rūmų statybai surinktos lėšos neteko savo vertės. Žlugo ir viltis greitai tuos teatro rūmus Telšiuose pastatyti.

Į „Kanklių“ draugiją susibūrę scenos mylėtojai (didžiąją jų dalį sudarė miesto inteligentija) Telšiuose gana aktyviai veikė apie du dešimtmečius. Jų spektakliai sulaukdavo didelio visuomenės palaikymo. Palaipsniui buvo ugdomas ir pats žiūrovas.

„Kanklių“ veiklai nutrūkusi, scenos mylėtojai neišsiskleidė. 1940 m. buvo pradėta formuoti profesionalaus Žemaičių teatro trupė. Laikas tada buvo permainingas. Išsamiai šį laikotarpį yra aprašęs Martynas Kaminas. Jo pateiktais faktais, atskiromis „Žemaičių žemėje“ 2002 m. Nr. 4 (p. 22–24) paskelbtos publikacijos dalimis naudojamės ir tęsdami tolesnį išsamesnį pasakojimą apie šį teatrą.

Libiausiai tikėtina, kad profesionalus Žemaičių dramos teatras Telšiuose buvo pradėtas kurti 1941 m. dailininko Petro Gintalo ir poeto, muziejininko, kraštotyrininko Prano Genio iniciatyva. Daugelis tyrinėtojų mano, kad svarbus ir rašytojo Butkų Juzės vaidmuo. Teatro pagrindą pirmaisiais metais sudarė „Kanklių“ teatro trupėje vaidinę aktoriai.

Gyvavo šis teatras neilgai – 1949 m. jis buvo prijungtas prie Šiaulių dramos teatro.

Pradėjus Telšiuose kurti profesionalų teatrą, čia iš svarbesnių krašto kultūros įstaigų

jau veikė Žemaičių muziejus „Alka“ (įkurtas 1932 m. P. Genio iniciatyva).

Vokiečių okupacijos metais Telšiuose Žemaičių dramos teatras veikė su pertraukomis. Vis dėlto jis kasmet pastatydavo, atnaujindavo po keletą spektaklių.

Kuriant Žemaičių dramos teatrą ypatingai daug nusipelnė P. Genys, legendinė tų laikų Žemaitijos asmenybė. Didžiausia jo svajonė buvo muziejų „Alka“ padaryti tikru Žemaitijos kultūros centru. Tuo tikslu P. Genys 1932 m. ėmė organizuoti Žemaičių kultūros kongresą. Jo metu vyko dainų šventė, tautodailės paroda, iškilmingos pamaldos.

P. Genys, 1924 m. baigęs Telšių vyskupo Motiejaus Valančiaus gimnaziją, pradėjo studijuoti Vytauto Didžiojo universitete. Pažinęs sveikatai, mokslus turėjo nutraukti ir pasišventė muziejininkystei, kūrybai, visuomenei veiklai. Jis buvo didelis „Kanklių“ draugijos bičiulis. Išvertė M. Lermontovo „Maskaradą“. Šaulių dramos būrelis buvo pastatęs P. Genio keturių veiksmų dramą „Patriotas“. P. Genys spaudoje recenzuodavo spektaklius, negailestingai pliekdavo plagiatorius, objektyviai vertindavo aktorių vaidybą.

Dar jaunystėje jis savo draugei Z. Karpavičaitėi pasakojo, kad yra nuodugniai susipažinęs su Balio Sruogos kūryba, jo teatro studijomis, domisi teatro teorija. Vertindamas Žemaičių teatro repertuarą, P. Genys yra rašęs, kad, norint Telšiuose rodyti geresnius spektaklius, „reikia paruoštos publikos“.

Suprasdamas, kad profesionaliame teatre turi dirbti šią sritį gerai išmanantys žmonės, jis kvietė į Telšius dirbti atvykti Juozą Miltonį (1907–1994). Pastarasis P. Geniui laiške rašė: „Brangus P. Geny, Jūs turbūt dar

(Nukelta į 20 p.)

Telšių dramos teatras 1946 metais. Fotoreprodukcija iš RKIC archyvo

(Atkelta iš 19 p.)

atsimename, kad kadaise man Telšiuose kalbėjote apie žemaičių teatrą. Šiandien jau aš pasiruošęs šią idėją realizuoti. Tas klausimas labai platus ir reikėtų žodžių pakalbėti. Kada aš galėčiau Jus aplankyti? Aš manyčiau persikelti gyventi į Telšius, įsteigti dramos studiją (į ją priimti tik žemaičius), padaryti iš esamų naujų žemaičių dramaturgų repertuarą“.

Deja, J. Miltinis į Telšius gyventi neatvyko. Kodėl? Priežasčių neturime galimybės paaiškinti, nes konkrečių žinių nėra išlikę.

Oficialiai priimta sakyti, kad pirmoji profesionalaus žemaičių dramos teatro premjera – A. Bisono „Nežinomoji“ (rež. P. Gintalas) – įvyko 1942 m. sausio 4 dieną. Tais pačiais metais telšiškiai buvo pakviesti ir dar į dvi teatro premjeras – S. Lauciaus „Signalą“ (rež. S. Poškus) bei F. Šilerio „Klastą ir meilę“ (rež. P. Gintalas, dailininkas V. Norkus). Tais metais teatro dekoracijas kūrė teatro bičiuliai, scenoje vaidindavo aktoriai mėgėjai.

Naujas teatro veiklos etapas prasidėjo 1943 m., kai teatro direktoriumi tapo žinomas žemaičių dailininkas Telesforas Valius (1914–1977), kuris 1944 m. emigravo į Kanadą.

T. Valius 1937 m. buvo baigęs Kauno meno mokyklos grafikos studiją. Parodose dalyvavo nuo 1937 m., nuo 1941 m. dirbo Vilniaus dailės akademijos Grafikos katedros vedėju. 1943 m., uždarius akademiją, grįžo gyventi į Telšius pas tėvus, įsijungė į kuriamą profesionalaus žemaičių dramos teatro veiklą.

Tautodailininkas J. Paulauskas, gyvenęs su T. Valiumi viename name ir dirbęs teatre scenos mašinistu, prisimena: „Valius buvo labai populiarus, visų mylimas žmogus, jam visi buvo lygūs. Tiek kunigas, tiek vargšas buvo jam vienodi ir artimi. Direktorius buvo labai draugiškas ir mėgo bendrauti“.

Teatro spektakliuose tais metais žiūrovų netrūkdavo. Dažnai juose galėdavai sutikti didelį teatro gerbėją vyskupą, rašytoją Petrą Maželį (1894–1966), daug kitų Telšių inteligentų. Visuomet spektaklius žiūrėdavo ir Telšių legenda Kikilas, kuris buvo tapęs gyva teatro reklama. Jis vaikščiodavo po miestą, pasiėmęs teatro skelbimus, kalbindavo gatvėje sutiktus praeivius ir kviesdavo juos ateiti pasižiūrėti spektaklių. T. Valius sakydavo: „Kikilą ir vyskupą į teatrą įleiskite be bilieto“.

Vadovaujant T. Valiui, teatre pradėjo dirbti profesionalūs dailininkai, režisieriai. Į teatrą įsijungė iškilus žemaičių režisierius ir aktorius Napoleonas Bernotas, Vyskupo Motiejaus Valančiaus gimna-

zijos (veikė Telšių mieste, dabar – Žemaitės gimnazija) dailės mokytojas Simonas Sidabras, Mečislovas Mikūta ir keletas kitų.

N. Bernotas, 1938 m. baigęs Klaipėdos pedagoginį institutą, kurį laiką mokytojavo, o 1940 m. tapo Vilniaus „Vaidilos“ teatro trupės nariu. Ši trupė jam buvo gera aktorinio meistriškumo mokykla.

Teatro veteranai N. Bernotą prisimena kaip gerą aktorių, puikų režisierių, įdomų, patrauklų, moterų mylimą vyrą. Jaunieji aktoriai, kurie pas jį pradėdavo mokytis teatro paslapčių, jo paskaitų klausydavosi užmiršę viską pasaulyje. Jų nuomone, Telšių teatre kito tokio pagarbos ir dėmesio verto žmogaus tada nebuvo. Tačiau jis buvo perdėm geras žmonėms, o kartais ir labai tiesmukiškas, dažnai nesugebėdavo atsispirti stikleliui, atsitiktinių moterų pagundoms. Sunku jam buvo tvarkyti ir teatro finansinius reikalus. Kartą N. Bernotas buvo suimtas, nes atvirai pasisakė prieš rusų valdžią.

N. Bernotas 1943 m. lapkričio 7 d. Telšiuose pastatė Kazio Binkio pjesę „Atžalynas“ (dailininkas T. Valius). Spektaklio pasisekimas buvo didžiulis.

Teatre aktoriai kūrė meną, tačiau turėjo gyventi pusbadžiu. Aktoriams dažnai nebūdavo iš ko mokėti atlyginimo už darbą. Teatrui trūko patalpų – aktoriai repetuodavo medinėje parapijos salėje.

Jeį pavykdavo gauti automobilį, teatralai vykdavo į gastroles. Mašina veždavo dekoracijas ir techninį personalą, o aktoriai važiuodavo traukiniu. Vasarą vaidinant viskas puiku, o žiemą spektakliai dažniausiai vykdavo neapšildomose patalpose. Gastrolėse dugeliui tekdavo miegoti tiesiog ant tos pačios scenos, ant kurios jie dieną repetuodavo.

Žmonės kiek galėdami padėdavo aktoriams. J. Paulauskas prisimena, kad veterinarijos gydytojas A. Tarutis šelpdavo aktorius mėsa (tai būdavo tik kaulai, atvežti iš skerdyklos, tačiau ir jie tuo metu buvo didelė paspartis). Kol aktoriai vaidindavo, J. Paulauskas virdavo jiems valgyti, o po spektaklio visi kartu valgydavo. Scena aktoriams buvo didysis altorius.

Visi teatro darbuotojai turėjo pažymėjimus, kurie suteikdavo teisę jiems naktį vaikščioti po miestą.

Režisieriaus pareigos kurį laiką buvo patikėtos Mečislovui Mikūtai. Jis buvo baigęs Telšių vyskupo Motiejaus Valančiaus gimnaziją, mokėsis Kauno universiteto vaidybos studijoje, kuriai vadovavo Algirdas Jakševičius. M. Mikūtai teko laimėti bendrauti ir su tuo metu žinomu teatrologu, rašytoju, dramaturgu Baliu Sruoga.

M. Mikūta teatre debiutavo 1943 m. su D. Nikodemo drama „Gatvės vaikas“ (dailininkas S. Sidabras). Spektaklis pasisekimo nesulaukė. Visai kitokia žiūrovų reakcija buvo 1945 m., kai M. Mikūta režisavo J. Švarco pjesę „Sniego karalaitė“ (pagal Hanso Kristijano Anderseno pasaką, dailininkas Česlovas Kontrimas). Ši pjesė Telšiuose buvo suvaidinta net septyniolika kartų ir net keturiasdešimt kartų ji buvo parodyta gastrolių metu. Šis spektaklį matė Šiauliu, Biržų, Panevėžio ir daugelio kitų Lietuvos vietovių teatro mėgėjai.

1999 m. Telšių Žemaitės teatrui pažymint teatro įkūrimo 100-ąsias metines, buvo išleistas informacinis leidinukas „Telšių Žemaitės dramos teatras“, kuriame trumpai apžvelgta teatro istorija. Jame publikuojami A. Kišono prisiminimai apie Žemaičių teatro veiklą 1945 metais. Nurodoma, kad tais metais A. Kišonas, besimokydamas Telšių pedagoginėje mokykloje, gavo deklaratyviai darbą Žemaičių dramos teatre, kurio direktoriumi buvo Gerulaitis, o dailininku dirbo Č. Kontrimas. A. Kišonas atsimena, kad tai buvo labai sunkus laikotarpis ir teatre, ir jo gyvenime: piešti tekdavo ne tik dekoracijas spektakliams, bet ir plakatus, šūkius teatrui bei

kitiems užsakovams, kurių įsakymus direktorius buvo priverstas vykdyti. Matyt nelengva buvo anais sunkiais permainų laikais dirbti teatro direktoriumi, jei per devynerius Žemaičių dramos teatro gyvenimo metus į šias pareigas buvo paskirti net septyni asmenys: Butkų Juzė, S. Sidabras, B. Mačerauskas, Gerulaitis, R. Juknevičius, J. Lesis, A. Liaugaudas. Nuolat dirbančio režisieriaus taip pat nebuvo. Gal kiek ilgiau čia užsibuvo tik N. Bernotas ir R. Juknevičius, o kiti – B. Lukošius, M. Mikuta, A. Rachlevičius, J. Seinas – daug trumpiau.

Toliau minėtame informaciniame leidinyje rašoma, kad „Dabar jau nebeįmanoma atsekti, kokius spektaklius jie režisavo. Yra žinoma, kad Žemaičių dramos teatre buvo pastatytos šios pjesės: „Atžalynas“, „Naujieji žmonės“, „Gyvenimas citadelėje“, „Jūsų liūtas“, „Vedybos“, „Petras Kurmelis“, „Trys mylimos“, „Sniego karalaitė“, „Žaldokynė“, „Reisų klausimas“, „Žaismingas nuotykis“, „Nerami senatvė“, „Ne visuomet katinui Užgavėnės“, „Vėjas iš pietų“, „Taip ir bus“, „Augintinė“, „Svetimos plunksnos“, „Čekis pareiškėjui“ ir keletas kitų. Atsekti, kas kokiuose spektakliuose vaidino, kas juos režisavo, šiandien jau gana sunku.

Teatras materialiniu požiūriu gyveno pusėtinai. Rekvizitorius J. Ribinskis prisimena: „Teatre buvo visko. Visa tai turėjau saugoti, kad niekur nedingtų. O kai reikėdavo naujų dekoracijų, turėdavau jų parūpinti.“

1946 m. M. Mikūta teatre ėmėsi statyti pjesę „Nerami senatvė“, tačiau šis darbas jaunam režisieriui buvo pernelyg sudėtingas. Spektaklį pastatyti užbaigė A. Rachlevičius, kuris, beje, šią pjesę buvo pastatęs ir Vilniaus akademiname dramos teatre.

1947 m. M. Mikūta trumpam paliko teatrą ir išvyko studijuoti į Visasąjunginį kinematografijos institutą Maskvoje. Jo studijų vadovu tapo vidutinių gabumų žmogus. M. Mikūta, Maskvoje supratęs, kad studijos čia jam daug naudos neduos, grįžo į Telšius. Teatrą jis rado merdintį: R. Juknevičius buvo išvykęs gyventi į Klaipėdą, aktoriai pasklidę kas sau. Matydamas, kad profesionalaus Žemaičių teatro idėja jau palaidota, M. Mikūta išvyko gyventi į Salantus.

Pokario metais į Telšių teatrą dirbti atėjo rašytojas Butkų Juzė.

Gimė jis 1893 m. Pažvelsyje (netoli Kulių, dab. Plungės rajone). Augo kaime, kuriame, kaip pats prisimena, lankydavosi knygnešiai, tarp jų ir jaunas vikaras Juozas Tumas-Vaižgantas. Vaikystėje Butkų Juzė mokėsi pas daraktorių, vėliau – Liepojoje. Studijavo Maskvoje, Berlyne, Vienoje. Keliaavo po Alpes, Italiją, Angliją, Skandinaviją, Ameriką. Kurį laiką pats dirbo daraktoriumi, platino lietuviškas knygas. 1911–1913 m. Pažvelsyje buvo įsteigęs slaptą organizaciją „Kibirkštėlė“. Jos nariai, ypač jaunimas, daug dėmesio skyrė švietimui, klojimuose rengė lietuviškus vakarus. Butkų Juzė tais metais buvo ir pjesių autorius, ir režisierius, ir artistas. Jis leido laikraštukus „Žadintojas“, „Upelis“, buvo paprastas, visų laukiamas, mėgstamas žmogus, jaunimo siela ir pasididžiavimas. Tuometinė Lietuvos valdžia nebuvo palanki rašytojui, kuris nemėgo prieš ją lankstyti. Keletą kartų Butkų Juzė buvo pasodintas net į kalėjimą. 1926–1927 m. atlikęs bausmę kalėjime, jis netoli gimtinės, Aukštadvariuose, nusipirko nedidelį ūkelį ir pabandė užsiimti žemės ūkiu darbas. Svajono įsteigti poilsio namus pensininkams. 14 metų ūkininkavo, tačiau viskas baigėsi varžytinėmis...

Butkų Juzė išleido tris eilėraščių rinkinius, sukūrė pasaką „Audronė“, žemaičių tarme parašė nemažai feljtonų, poemėlių „Žemaičių stiprybė“, pjesę „Palaidūnas“.

M. Mikūta prisimena Butkų Juzę kaip ypatingai gerą žemaičių

Telšių rajono savivaldybės Žemaitės teatro spektaklio „Muotinuoms, ciuciems, babūniems ir mergelkuoms“ premjerai skirtas plakatas

kalbos žinovą, konsultavęs teatrą statant Žemaitės spektaklį „Trys mylimos“. Jis buvo itin reiklus aktoriams, kurie neteisingai tardavo žemaitiškus žodžius.

Rašytojo autoritetas, ilgametė kultūrinė veikla pritraukė į Žemaičių teatrą daug gabaus jaunimo, atviliojo į jį ne vieną aktorį iš Šiaulių ir Panevėžio. Teatro administracija tais metais dažnai keisdavosi. Tai trukdė normaliam teatro darbui. Vis dėlto, kad ir pamažu, bet teatras vėl atsigavo, augo aktorų meistriškumas. Praėjus metams, apie Žemaičių dramos teatrą vėl buvo pradėta kalbėti kaip apie vieną pajėgiausių Lietuvos periferijos scenos kolektyvų. Žemaitijos regione jis dirbo stabiliausiai ir kūrybiškiausiai.

1945 m. ramos šviesą Telšiuose išvydo keturios pjesės – tuo laikotarpiu teatras vos ne kas du mėnesiai žiūrovus pakviesdavo į naujo spektaklio premjerą. Repertuare buvo du tuo laikotarpio populiariausi Žemaitės kūriniai – „Trys mylimos“ ir „Petras Kurmelis“. Maloniai žiūrovai sutikdavo ir A. Adomėno „Svetimas plunksnas“, H. K. Anderseno (J. Švarco) „Sniego karalaitė“. Daugumos spektaklių scenografas buvo žinomas žemaičių grafikas dailininkas Č. Kontrimas. Jis buvo mokėsis Liepojoje, Gomelyje ir Telšiuose. 1922–1927 m. Č. Kontrimas studijavo grafiką Kauno meno akademijoje pas Adomą Galdiką, lankė Kajetonos Sklėriaus akvarelės pamokas. Baigęs meno mokyklą, dirbo piešimo mokytoju Pasvalio, Mažeikių, Telšių gimnazijose. Nuo 1945 m. dirbo Žemaičių teatro dailininku. Čia sukūrė scenografiją spektakliui, pastatytam pagal

(Nukelta į 22 p.)

(Atkelta iš 21 p.)

Žemaitės „Tris mylimas“, K. Binkio pjesei „Atžalynas“ ir keliems kitiems spektakliams.

Tuo metu teatras neturėjo profesionalių režisierių. Kartais spektaklius statyti imdavosi kiek daugiau praktikos turėję aktoriai: A. Pikelis (A. Arbužovo „Sugrįžimas į jaunystę“, 1948 m.), Balys Lukošius (Žemaitės „Petras Kūrmelis“, 1945 m.), A. Radzevičius (L. Rachmanovo „Nerami senatvė“, 1946 m.) .

Aktorių režisūriniai debiutai negalėjo pretenduoti į didelį brandumą, tačiau tuo metu kitos alternatyvos teatras neturėjo.

Spektaklių pavadinimai rodo, kad tais metais teatre vyravo versinės pjesės – daugiausiai rusų dramaturgų kūriniai.

Naujas, reikšmingas teatro raidos etapas prasidėjo įpusėjus 1946-iesiems metams. Jis paženklintas režisieriaus R. Juknevičiaus kūrybine veikla. Šio talentingo ir savito menininko, puikaus pedagogo indėlis į Žemaičių teatro istoriją itin didelis. R. Juknevičius teatre dirbo du su puse metų. Tai buvo labai vaisingas jo veiklos periodas, aukščiausia kolektyvo meninės brandos pakopa. Šis režisierius teatre išugdė didelį būrį profesionalių menininkų (I. Gurinaitė-Paskienė, O. Zališauskaitė, J. Šimkų ir keletą kitų). R. Juknevičius pakeitė teatro darbo kryptį. Tuo metu daug dėmesio skirta trupės formavimui, aktorių meistriskumui, jų sceninei kultūrai. Vadovaujant R. Juknevičiui, aktorių darbo krūvis buvo didžiulis. Vien per 1946 m. paskutiniuosius tris mėnesius „Petras Kūrmelis“ buvo suvaidintas dvylika kartų, „Sniego karalaitė“ – septyniolika, „Taip ir bus“ – dvylika. Dalis trupės aktorių nuolat gastroliuodavo. Į 1946 metų rudens sezono gastrolinių spektaklių sąrašą buvo įtraukti pirmieji R. Juknevičiaus pastatymai Žemaičių teatre: jo paties intermedija „Čekis pareiškėjui“ (specialiai pritaikyta gastrolėms rudens sėjos metu) ir K. Simonovo pjesė „Taip ir bus“.

M. Mikūta apie R. Juknevičių pasakoja: „Tai buvo nepaprastai griežtas, ypač tada, kai statydavo naują spektaklį. Ištisis mėnesius žinojo vien tik darbą, darbą, darbą, o po premjeros mėgo paūžti“.

R. Juknevičius dažnai rinkdavosi rusų dramaturgų veikalus. Pagrindinė priežastis, matyt, buvo ta, kad šie spektakliai labiausiai atitiko minėto laikmečio reikalavimus. Statyti psichologinio pobūdžio spektaklius neleido ribotos aktorių galimybės – dauguma jų buvo baigę tik vaidybos studijas, neturėjo tinkamo profesinio pasirėngimo bei kūrybinės veiklos patirties.

R. Juknevičius labai atidžiai dirbo su kiekvienu aktoriumi. Padėdami šio režisieriaus, aktoriai iš vykdytojų tapdavo kūrėjais. Dalis

aktorių dirbti į Telšius buvo atvykę iš kitų teatrų ir iš ten atsinešę atitinkamus vaidybinius šampus, kurie režisieriui buvo ypač nepriimtini. Su tokiais žmonėmis jam buvo dirbti nė kiek ne lengviau negu su pradedančiais aktoriais.

Dirbdavo režisierius labai daug, su juvelyriniu preciziškumu.

Tuo metu teatre savo kūrybiškumu ypač džiugino aktoriai A. Petkevičius, O. Knapkytė, R. Vosyliūtė ir keletas kitų.

Anot M. Mikūtos, R. Juknevičius atvyko iš Klaipėdos išgyvenęs asmeninę dramą – skyrybas su pirmąja žmona. Jis mėgo retus, tačiau jam labai reikšmingus pasivaikščiojimus su dukrele. Skaudžiai išgyveno išsiskyrimo dramą ir ypač sunku buvo jam atsakyti į dukros klausimą „Kodėl jie matosi taip retai?“

R. Juknevičiui buvo būdinga improvizacija.

M. Mikūta prisimena: „Teatro aktoriai ypač daug gastroliuodavo (nors ir mažuose miesteliuose). Kartą per rinkimus R. Juknevičius paprašė apylinkės pirmininko, kad po spektaklio pavalgydintų per dieną išvargusius aktorius. Apylinkės pirmininkas nuvezė artistus pas turtingą ūkininką ir paprašė duoti jo žmonėms pavalgyti. Ūkininkas padėjo didelį dubenį su koše ir septynis šaukštus (tik buvo aktorių). Šie čiupo šaukštus ir pradėjo kabinti košę. Nevalgė tik vienas režisierius. Ilgai jis vartė šaukštą, bet, matydamas, kad niekas jam nesiruošia atnešti atskiro dubens, prisijungė prie kitų valgančiųjų. Jam buvo keistas toks kolektyvinis, žemaičiuose nuo seno įprastas valgymas. Kitą dieną per spektaklį, kai aktorius Stasys Paska, scenoje vaidinęs valstietį, pasiskundė, kad jam skauda pilvą, gydytoją vaidinęs R. Juknevičius, pagal pjesę turėjęs pasakyti „Aš tuojau tau išrašysiu vaistų“, tiesiai pasakė: „Nereikėjo prisiryti košės“.

R. Juknevičius mėgo „pabaliavoti“. Kartą, atvažiavęs į Salantus pas M. Mikūtą į svečius ir gerokai prisivaišinęs, įsigėdė aplankyti Kalnalio kleboną. M. Mikūta davė jam dviratį, ir R. Juknevičius išvyko. Buvo šeštadienio vakaras. Antradienį R. Juknevičiui ir M. Mikūtai reikėjo būti Telsių teatre. Sekmadienį, nesulaukęs grįžtančio R. Juknevičiaus, M. Mikūta išvažiavo ieškoti režisieriaus. Kalnalyje jis rado režisierių kartu su klebonu besišnekučiuojančius ir bepriiminėjančius parapijiečius – R. Juknevičius taip buvo įsijautęs į kunigo vaidmenį, kad panūdo eiti net klausyti parapijiečių išpažinčių – klebonui vos vos pavyko jį sulaukyti...

R. Juknevičius gerai grojo pianinu, daugelyje savo spektaklių pats ir vaidindavo.

R. Juknevičiui išvykus į Klaipėdą, kolektyvas liko be meno vadovo. Dalis aktorių į uostamiestį išvyko kartu su režisieriumi.

Žemaitija. Danutės Mukienės nuotrauka

Išvykus režisieriui, daugelis R. Juknevičiaus pastatytų spektaklių buvo išbraukta iš teatro afišų, kitiems spektakliams bandyta surasti naujus aktorius.

Pirmaisiais pokario metais garsas apie Žemaičių dramos teatrą buvo plačiai paplitęs. Tam, kad jo autoritetas nemažėtų, reikėjo nedelsiant lopyti repertuare atsiradusias spragas. 1949 m. teatras pastatė N. Ostrovskio pjesę „Ne visuomet katinui Užgavėnės“. Šis spektaklis pasisekimo neturėjo.

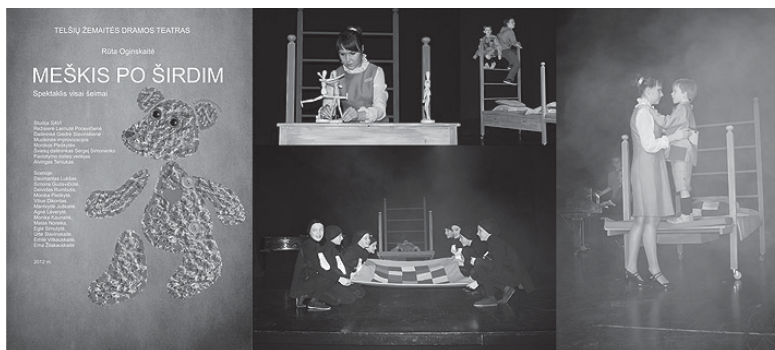
1949 m. rugsėjo 29 d. daugelį metų save profesionaliu laikęs Žemaičių dramos teatras veiklą nutraukė. Dalis teatro trupės narių išvyko gyventi ir dirbti į Klaipėdą, kiti – į Šiaulius.

Žemaičių dramos teatras gyvavo 9 metus. Visas jo turtas (pradedant šaukštais ir lėkštėmis, baigiant spintom ir durim) buvo išvežtas į Šiaulius. Liko tik tuščias pastatas, kelios nuotraukos ir teatre dirbusių žmonių atsiminimai. Praėjus maždaug dešimčiai metų po profesionalaus teatro uždarymo, buvo įkurtas Telšių mėgėjiškas teatras.

Tokia trumpa profesionalaus Žemaičių dramos teatro istorija. Per tą laiką šio teatro scenos uždanga kilo daugiau negu tūkstantį kartų, telšiškių spektaklius matė daugiau negu keli šimtai tūkstančių žiūrovų.

Interneto svetainės www.telsiuteatras.lt skyriuje „Istorija“ patekiami ir kai kurie kiti svarbiausi šio teatro istorijos faktai.

Teatras Telšiuose iš naujo atgimė, nes šio krašto žmonėms jo reikėjo ir mieste buvo sceną mylėjusių ir vaidmenis norėjusių kurti aktorių. Kuriantis Telšių mėgėjų teatrui, jo režisieriumi tapo čia dirbti pagal paskyrimą atvykęs E. Karanauskas. Pirmasis jo pastatymas čia buvo inscenuota V. Miliuo keturių veiksmų pjesė, parašyta pagal Žemaitės kūrinį „Klampynė“. Joje vaidino aktorė I. Daugilienė-Vaivadienė, L. Léverienė M. Liaubonaitė B. Boreišienė E. Radžius, D. Gurinas ir keletas kitų. Po tragiškos E. Karanausko žūties laikinai teatrui vadovavo Egidijus Radžius. Jis pastatė ir Jevgenijaus Švarco „Sniego karalienę“. Šį spektaklį atsimena daugelis aktorių ir žiūrovų iki šiol. Tai buvo labai geras pastatymas. Žavėjo ne tik aktorių vaidyba, režisūriniai sprendimai, bet ir nuostabios dekoracijos, šokanti baletų trupė. Toks šis spektaklis išliko tada Kajų vaidinusios L. Sabeckytės-Léverienės atmintyje. Ji pasakoja, kad vaikai dar ilgai po šio

Telšių rajono savivaldybės Žemaitės teatro vaikų ir jaunimo grupės „Savi“ pastatyto spektaklio „Meška po širdim“ (autorė Rūta Oginskaitė) reklaminis plakatas

vaidinimo, pamatę ją gatvėje, lyg susitarę šaukdavo: „Kajau! Kajau!“

1961-ųjų pavasarį į Telšius dirbti atvyko jaunas režisierius Adolis Misevičius. Tais metais jis pastatė A. Majakoneko pjesę „Levonicha išeina į Orbitą“. Tuo laikotarpiu į teatro kolektyvą įsijungė B. ir K. Čužumai, V. Petraitis. Telšiuose A. Misevičius dar pastatė ir J. Masevičiaus dramą „Barba“, E. Alt pjesę „Neregys“. Išvykus A. Misevičiui, Telšių mėgėjų teatro režisieriumi vėl dirbo E. Radžius. Jis šiam teatrui atidavė septyniolika savo gyvenimo ir kūrybos metų. E. Radžius dažnai čia dirbdavo ir pastatymo dalies vedėju, ir aktoriumi, ir režisieriumi, vadovaudavo dramos būreliui. L. Sabeckytė-Léverienė yra sakiusi: „Kai galvoju apie teatrą, visada pirmiausiai prisimenu E. Radžių. Jis buvo ne tik pats savo darbo fanatikas, bet tą fanatizmą sugebėjo įskiepyti ir mums, aktoriams“

1964 m. E. Radžius inscenuavo Žemaitės „Petra Kurmėlį“. Po šio spektaklio pastatymo Telšių mėgėjiškam teatrui buvo suteiktas Žemaitės vardas. Per metus E. Radžius pastatydavo po keletą spektaklių. 1969 m. jis išvyko gyventi ir dirbti į Kretingą. Tada prie režisierės pultelio stojo N. Bodokaitė-Streckienė. Su jos vardu yra siejamas dar vienas Telšių teatro pakilimo laikotarpis. Režisierė subūrė Telšių poezijos mėgėjus. 1969 m. ji pastatė poezijos spektaklį „Duokite antrą gyvenimą“ (A. Vabalas), 1970 m. – „Širdį pasivaikščioti išleisim“, vėliau – S. Michalkovo „Atsargiai krinta lapai“. 1971 m. spalio 30 d. įvyko M. Fermo pjesės „Netrankyti durų“ premjera. Tai buvo jau penkiašimtas Telšių scenoje pastatytas spektaklis. Jame vaidino J. Ričkus, L. Léverienė, N. Bodokaitė, I. Skiotytė, K. Simanaitis, V. Varneckienė, A. Lan-

kauskaitė, V. Bučytė, A. Muturas, V. Petraitis.

Telšiuose įsteigus Kultūros mokyklą, joje pradėjo dirbti puikūs pedagogai – S. Kavoliukas, S. Galkauskaitė, R. Lukoševičiūtė. Apie juos būrėsi ir daugelis Telšių scenos mėgėjų. 1975 m. visuomenei kaip Kultūros mokyklos dėstytojų ir studentų darbas buvo pristatytas vienas iš R. Ročiutės-Beresnevičienės režisuotų spektaklių. Kai visi pamatė, jog spektaklis pasisekė, R. Ročiutei-Beresnevičienei pasiūlė dirbti Telšių dramos teatre. Ji neatsisakė, tad šį spektaklį pradėta laikyti Telšių dramos teatro pastatymu.

Tų pačių metų rudenį Kultūros mokyklos dėstytojas A. Vilimas pastatė Dalios Urnevičiūtės „Tėvuko žaislus“. 1976 m. S. Kavoliukas buvo pradėjęs statyti Grigorijaus Kanovičiaus „Akvariumą“, tačiau jam šis darbas nesisekė ir jis pasiūlė S. Galkauskaitei užbaigti pastatyti spektaklį. Tai ji sugebėjo padaryti per kelis mėnesius. Šis spektaklis buvo Kultūros mokyklos dėstytojų ir studentų kūrinys. Vaidino S. Kavoliukas, A. Nekrašius, J. Gričiūtė-Kneitienė, V. Petraitis, A. Pocevičius, B. Navickaitė ir kt. Muzikiniai fonai buvo panaudota K. Jablonskio muzika. Šis spektaklis Lietuvai atstovavo Minske vykusiam tarptautiniame konkurse „Draugystės rampa“.

1976 m. Telšių dramos teatre A. Vilimas pastatė L. Tolstojaus dramą „Tamsos galybė“. Kai A. Vilimas iš Telšių išvyko, teatras vėl lyg apmirė.

1978 m. Kultūros skyriaus vedėjas K. Šliogeris, pamatęs, kad Telšių teatras neturi režisieriaus, pakvietė į Telšius iš Klaipėdos atvykti Antaną Milinį. Jis tapo „važinėjančiu“ režisieriumi. Iš pradžių A. Milinis dirbo labai energingai. 1980 m. birželio mė-

(Nukelta į 24 p.)

(Atkelta iš 23 p.)

nesį įvyko jo režisuoto A. Braginsko ir A. Riazanovo „Bendradarbių“ premjera. Daugelis aktorių ir žiūrovų prisimena jog tai buvo puiki komedija: aštrus siužetas, komiškos situacijos. 1981 m. A. Milinis pastatė Ž. Anujo „Medėją“. Viename straipsnyje būsimoji poezijos teatro režisierė L. Pocevičienė tada rašė, kad šis spektaklis – tai himnas neeilinei moteriai Medėjai (vaidmenį sukūrė R. Lukoševičiūtė) ir Jansonui (aktorius – S. Kavoliukas), jų meilei, savotiškam tiesumui bei pasmerktumui.

1983 m. rampos šviesą išvydo Žemaitės „Marti“. L. Léverienė prisimena: „Spektaklį pradėjo statyti S. Kavoliukas. Jam išvykus, užbaigė A. Milinis. Lietuvišką dvasią perteikia žemaitiškos dainos, graži ir artima žiūrovams žemaičių šneka (į šią kalbą pjesę „išvertė“ J. Baltuonienė). Su šiuo A. Milinio režisuotu spektakliu Žemaitės mėgėjiškas teatras dalyvavo festivalyje „Žemaitijos rampa“. „Marti“ tebevaidinama iki šiol. 1990 m. ją atgaivino A. Nekrašius, vaidinęs Vingį. Katrės vaidmenį sukūrė J. Karnišova, motinos – L. Léverienė, Jonio – J. Ričkus, piršlio – A. Bytautas. Spektaklyje vaidina ir J. Lukauskas, R. Šlevinskaitė-Bytautienė, B. Vaičienė, Z. Dantienė, keletas kitų tėliškių aktorių.

Režisierius A. Milinis, pastatęs Džakonetti melodramą „Nusikaltėlių šeima“, skambant A. Vivaldžio ir Dž. Rosinio muzikai, perkėlė žiūrovus ir į XVIII amžių.

Dirbant A. Miliniui, teatro meninis lygis pakilo. Į tėliškių teatrą pradėta žiūrėti rimčiau ir vertinti ne visai kaip saviveiklinį. Tuo metu Telšiuose vėl pradėta kalbėti, kad reiktų, jog čia veiktų profesionalus teatras.

Pirmieji poezijos spektakliai Telšiuose buvo pradėti statyti 1970 m., teatre dirbant N. Bodokaitei-Streckienei. Jai išvykus iš Telšių, ši tradicija čia nebuvo užmiršta. Ją tęsė R. Ročiūtė-Beresnevičienė, K. Simanaitis, Kultūros mokyklos dėstytojai, kuriems mielai padėdavo ir studentai, Antanas Pocevičius. Šis, baigęs Kultūros mokyklą, liko dirbti Telšiuose – Žemaitės liaudies teatro pastatymo dalies vedėju. 1983 m. pagal I. Žieduonio ir A. Mikutos poeziją buvo pastatytas spektaklis „Rekviem beprasmiškai žuvusiems“. Scenarijų parašė L. Pocevičienė, režisavo jos vyras Antanas Pocevičius.

1984-aisiais, 25-ąjį kūrybinės veiklos sezoną, Telšių teatras pasitiko B. Dauguviečio pjesė „Žaldokynė“ (rež. A. Milinis). Žiūrovai vaidinimą priėmė šiltais. Gaila tik, kad šis spektaklis buvo rodomas neilgai, nes teatrą palikojo režisierius A. Milinis.

Vėlesniais metais teatro režisieriai labai dažnai keitėsi. Bandė režisuoti ir A. Pocevičius. Jis pasirinko pjesę „Keistuolė misis Sevidž“, pradėjo ją repetuoti, bet šio darbo nebaigė.

Tuo laikotarpiu jaunieji teatro aktoriai pastatė poezijos spektaklį pagal Vytauto Mačernio eiles „Žmogaus apnuoginta širdis“ (režisierė L. Pocevičienė). Ji prisimena: „V. Mačernio poezija mane užbūrė, nes norėjau sužinoti apie tą žmogų kuo daugiau.“ V. Mačernio paveikslą sukūrė A. Pocevičius, o senolės – L. Léverienė. Su šiuo spektakliu 1986 m. dalyvauta respublikiniame poezijos teatrų ir skaitovų konkurse (tėliškiškai jame apdovanoti diplomu).

A. Miliniui palikus Telšius, teatro režisierė dirbti buvo pasiūlyta Laimai Adomaitienei. Ji pradėjo statyti Volodino „Motinas ir dukteris“, tačiau, nesulaukusi palaikymo iš aktorių, iš teatro laikinai išėjo.

1987 m. teatro režisieriumi dirbti buvo paskirtas G. Norkus. Šias pareigas jis ėjo trumpai – pastatė tik J. Marcinkevičiaus pjesę „Akistata“, Balio Sruogos komediją „Dobilėlis penkialapis“.

1988 m. Telšiuose buvo pastatytas dar vienas poezijos spektaklis – šį kartą apie Praną Genį („Atverk duris – aš ateisiu su meile ir šviesybe“, režisierė, scenarijaus autorė – L. Pocevičienė). Ji yra sakiusi, kad „Scenarijus rėmėsi P. Genio parašyta „Raišių poema“ ir K. Kalinauskienės prisiminimais. Jos išsaugotos nuotraukos iš anų laikų padėjo atkurti kostiumus (kaip ir spektaklyje apie V. Mačernį).

1989 m. Teatro dieną Telšių Žemaitės liaudies teatras pažymėjo S. Mrožeko drama „Atviroje jūroje“. Tai buvo Klaipėdos Meno fakulteto režisūros specialybės diplomanto K. Brazausko debiutas. Tų pačių metų rudenį Telšių teatre įsidarbino režisierius Kastytis Brazauskas. Jis ėmėsi statyti G. Kanovičiaus pjesę „Sudie ir sveiks, kalėjime“. Tai dviejų dalių komedija. Ji teatro repertuare liko ir vėlesniais metais. Palaipsniui teatre įsitvirtino trys režisieriai – L. Pocevičienė, K. Brazauskas ir L. Adomaitienė.

Daugiausia permainų teatre įvyko 1990 m., teatrą atskyrus nuo Kultūros skyriaus, kuriam jis iki to laiko priklausė. K. Šliogeris, anksčiau dirbęs Kultūros skyriaus vedėju, pradėjo vadovauti teat-

Žemaitija. Danutės Mukienės nuotrauka

ru. Jam dirbant pagerėjo teatro materialinė bazė, sustiprėjo ir teatro trupė.

1990 m. Žemaitės teatre pradėjo veikti Poezijos teatras. Jo režisierė tapo L. Pocevičienė. 1990 m. ji parašė scenarijų dar vienam poezijos spektakliui – gyvenimo miniatiūrai „Kilti ir kelti“ pagal Marijos Pečkauskaitės-Šatrijos Raganos kūrybą. Apie spektaklio atsiradimą režisierė pasakoja: „M. Pečkauskaitė – asmenybe, išsiskirianti tolerancija ir tvirtybe, visą laiką žavėjo mane savo gyvenimo principais ir idealistinėmis svajonėmis. Kad spektaklis elegiškas, dvasingas, poetiškas, – didelis aktorės L. Lėverienės, sukūrusios M. Pečkauskaitės vaidmenį, nuopelnas“.

1991 m. K. Brazauskas pastatė Johano Patriko pjesę „Keistuolė misis Sevidž“.

1991 m. įvyko A. Volodino pjesės „Motinos ir dukterys“ premjera. Šią pjesę išvertė R. Petkevičienė ir A. Sabanskienė. Spektaklio režisierė L. Adomaitienė jame išryškino skaudžią, gyvenimo nuvalkiotą ir subanalintą temą – vaikų ir tėvų, motinų ir dukterų santykius.

1992 m. Žemaitės teatro žiūrovai buvo pakviesti į N. Erdmano komedijos „Savižudis“ premjerą (rež. K. Brazauskas). Tų pačių metų birželio mėnesį rampos šviesą išvydo pagal Eduardo Cinzo romanus sukurta pjesė „Mona“ (scenarijus L. Pocevičienės).

Vėlesniais metais L. Pocevičienė režisavo Žemaitės „Piršlybas“. Spektaklyje vaidino J. Ričkus, L. Lėverienė, R. Šlevinskaitė, J. Kneitienė, A. Pocevičius, R. Martinavičius, J. Lukauskas. Režisierėi L. Pocevičienėi 1994 m. už nacionalinės dramaturgijos propagavimą ir Žemaitės „Piršlybų“ pastatymą Telšių Žemaitės teatre buvo paskirta antroji Boriso Dauguviečio premija. Šį spektaklį kolektyvas rodė ne tik daugelyje Lietuvos vietų, bet ir Latvijoje, Lenkijoje, Jungtinėse Amerikos Valstijose (Los Andžele ir Čikagoje gyvenantiems lietuviams), Austrijos Lyceno mieste. 1994 m. režisierė L. Pocevičienė Žemaitės teatro repertuarą papildė dar vienu Žemaitės kūriniu – „Stebuklingu daktaru“. Spektaklis buvo skirtas Žemaitės 150-osioms gimimo metinėms, kurias telšiškiai pažymėjo tradiciniu tarptautiniu festivaliu „Nuognė graži Žemaitėje“. Premjera įvyko Žemaičių muziejaus „Alka“ buities skyriuje po atviru dangumi.

1994 m. gimė dar vienas poezijos spektaklis – žemaitiškas „Žemaitėškė žuodė“

Kovo 30 d. 16 val.
Mažeikių kultūros centre
**MUOTINUOMS, CIUCIEMS,
BABŪNIEMS IR MERGELKUOMS**

Spalvingame Telšių Žemaitės dramos teatro spektaklyje „Muotinuoms, babūniems, ciuciems ir mergelkuoms“, skirtime teatro bei tamių metų, atgyja tai, kas užmiršta, bet labai artima... Literatūros ir muzikos pagalba atveriami gimtosios žemaičių tarmės langai, kad pasigirstų ryškūs, kupini šilumos ir meilės balsai, mūsų brangiųjų motinų, tėvų, senelių, prosenelių, tetų ir dėdžių, iškilusių Anapilin, bet iškilusių žodyje, dainoje, šokyje. Primenami sunkiausi ir tragiškiausi tautos išgyvenimo epizodai tremtyje bei sovietmečiu. Jūs pakiečia šviesūs šūkio, gyvenimo džiaugsmo, grožio, meilės siekimo momentai. Spektaklyje skamba liaudies dainos, Andriaus Kulkausko muzika, tautosakos perlukai, Viktorijos Daujotytės, Irenos Daubarienės, Romualdo Granausko, Algimanto Mikutos, Ritos Sepetys, Juditos Vaičiūnaitės tekstai, istorinių dokumentų fragmentai. Jūsų profesionalia aktorine kalba, muzika, atlikimo meistriškumu į spektaklį drobę suauzdžia sumanytojai ir atkūrija: kino ir teatro aktorė Nijolė Narmontaitė, muzikantas, kompozitorius ir dainininkas Andrius Kulkauskas, Telšių Žemaitės dramos teatro vaikų ir jaunimo studijos „Savi“ aktoriai ir spektaklio režisierė laimė Pocevičienė, scenografe Giedrė Žeimytė koncertmeisterė Valdeera Laurinavičienė, choreografe Ina Levickienė.

Simboliška tai, kad spektaklio premjera Telšių Žemaitės dramos teatre kovo 24-25 dienomis, minint Tarptautinę Teatro dieną, sutampa su 1949 m. kovo 25 - 28 d. vykusiu tremtinių paminėjimu Lietuvoje.

Bilieto kaina: 20; 30; 40 Lt

Telšių rajono savivaldybės Žemaitės teatro spektaklio „Muotinuoms, ciuciems, babūniems ir mergelkuoms“ reklaminis plakatas, skirtas spektakliui Mažeikių kultūros centre (2014-03-30)

paukštelės čiobla. Scenarijų L. Pocevičienė parašė pagal Juozo Diržinsko Juozo Jankausko, Povilo Grigolos, Onos Mileikienės, Stepono Mitlino, Danutės Ramonaitės-Mukienės, Nijolės Rimkienės, Vaclovo Pociaus, Alinos Salatkienės eilėraščius, išspausdintus pirmojoje žemaičių poezijos antologijoje „Sava muotino kalba“, kurią 1997 m. išleido žurnalo „Žemaičių žemė“ redakcija. Spektaklį sudaro keturios dalys – keturi metų laikai. Jie – lyg keturi gyvenimo tarpsniai. Režisierė prisipažįsta: „Norėjosi įrodyti, kad žemaičių tarme puikiai skamba ne tik humoristiniai kūriniai, bet ir intymioji lyrika“.

1995 m. kovo 27-ąją (Teatro dieną) kolektyvas sutiko D. Psafo pjesės „Reikia melagio“ premjerą (rež. K. Brazauskas). Tų pačių metų pavasarį žiūrovai buvo pakviesti į dar vieną premjerą – L. Adomaitienės režisuotą spektaklį – T. Viljamso „Pasmerkti namai“. Šios pjesės herojai – du atsitiktiniai susitikę jaunuoliai – Vili (aktorė I. Stasiulytė) ir Tomas (aktorius A. Levickas). Statant šį spektaklį, gimė Jaunimo studija „Aglėja“, savo veiklos metais didelio pripažinimo sulaukusi ne tik Lietuvoje, bet ir Danijoje, Monake, Vokietijoje. Profesionalumu, savitumu išsiskyrė ir kiti L. Adomaitienės režisuoti spektakliai, tarp kurių žiūrovai itin pamėgo „Gėlėse“, „M“. Juose vaidino ir šokio trupė (vadovės J. Kneitienė ir L. Šiaudkulienė).

Artėjant jubiliejiniam komedijų festiva-

liui „Cha-cha“, režisierė L. Adomaitienė atnaujino A. Čechovo spektaklį „Meška“.

1998 m. režisierius K. Brazauskas, padedamas dailininko ir kompozitoriaus V. Klimo, pastatė spektaklį „Gyvenimas po sniegu“ (pagal Juozą Erlicką).

1997 m. Telšių teatro scenoje gimė „Ženatvės laimė“, pastatyta pagal du Žemaitės apsakymus (scenarijaus autorė ir režisierė L. Pocevičienė). Tai buvo jau ketvirtasis šios režisierės pastatytas spektaklis, kuriame vaidinta žemaičių tarme.

Didelio populiarumo tarp žiūrovų yra sulaukę šio dramos kolektyvu pastatyti seniai mūsų dramaturgijos klasika tapę Sofijos Čiurlionienės-Kymantaitės „Pinigėliai“ bei Boriso Dauguviečio „Žaldokynė“ (rež. Jonas Buziliauskas).

Sėkmingi teatrui buvo du paskutiniai kūrybinio kelio dešimtmečiai. Teatras savo istoriją rašo jau naujomis spalvomis. Suaugusiųjų teatro branduolį sudaro seniai jame įsitvirtinę ir daug įsimintinų vaidmenų sukūrę aktoriai. Paskutiniaisiais metais suaugusiųjų trupėje (rež. A. Banytė) įsimintinus vaidmenis kuria Vaclovas Bartkus, Albinas Bytautas, Rasa Šlevinskaitė-Bytautienė, Artūras Butkus, Alvydas Jaramavičius, Janina Karnišova, Julija Kneitienė, Liuda Lėverienė, Dalia Martinkienė, Antanas Nekrašius, Alma Pažemeckienė, Sergej Simonenko, Kristina Sutkienė ir kt. aktoriai.